İstanbul'un ulusal ve uluslararası kardeş şehir ilişkileri: tercih belirleyici faktörler ve mekânsal dağılış özellikleri

National and international sister city relationships of İstanbul: determinative factors and characteristics of spatial distribution

Arda BAY¹ , Vedat ÇALIŞKAN²

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Çanakkale, Türkiye

²Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Çanakkale, Türkiye

ORCID: A.B. 0000-0003-2029-6825; V.Ç. 0000-0001-7129-4892

ÖZ

Bir belediyenin yurt içinden ya da yurt dışından bir belediye ile kurduğu karşılıklı ilişki, işbirliği ya da ortaklık girişimlerini kapsayan kardeş şehir uygulamaları, kültürel ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine önemli bir zemin hazırlamaktadır. Türkiye, ulusal ve uluslararası ölçekte mevcut 3042 kardeş şehir varlığı ile bu alanda önemli aşamalar kaydetmiştir. Bu anlamda İstanbul'un büyükşehir ve 39 ilçe belediyesi ulusal ve uluslararası ölçekli kurmuş oldukları 553 kardeş şehir ilişkisi ile hem niceliksel hem de niteliksel anlamda dikkat çekici bir konuma sahiptir. Burada sunulan araştırma ile İstanbul'un kardeş şehir ilişkisi ağlarının belirlenmesi, kardeş şehirlerin ulusal ve uluslararası ölçekte dağılış özelliklerinin değerlendirilmesi ve kardeş şehir ilişkilerinin kurulmasında belirleyici olan tercih faktörlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda hazırlanan ve 45 sorudan oluşan anketlerin İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve 39 ilçe belediyesine uygulanması planlanmıştır. Anketler belediyelere posta ve e-posta yolu ile gönderilmiş; 23 belediyeden geri dönüş sağlanmıştır. Geri dönüş sağlanan anketler SPSS programına aktarılmış ve elde edilen verilerden çeşitli tablo, grafik ve haritaların oluşturulması sağlanmıştır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre, İstanbul belediyelerinin ulusal ve uluslararası ölçekteki kardeş şehir tercihlerinde rol oynayan faktörlerin 'tarihsel ve kültürel bağlar', 'teknoloji, bilgi ve deneyim paylaşımı' olduğu tespit edilmiştir. Kardeş şehir anlaşmalarında etkili olan bu faktörler nedeniyle hem ulusal hem de uluslararası ölçekteki kardeş şehir bağlantılarının mekânsal dağılış özelliklerinde bazı kalıplar oluştuğu izlenmektedir. Özellikle uluslararası kardeş şehir ilişkilerinde Balkan ülkeleri ile bağlantılar öne çıkarken, ulusal ölçekli kardeş şehir ilişkilerinde ise Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki belediyelerle bağlantılar belirgin olarak daha fazladır.

Anahtar Kelimeler: Kardeş şehirler, İstanbul, Belediyeler.

ABSTRACT

Sister city practices, comprising a municipality's reciprocal relations, including collaborations and partnership initiatives, with another domestic or foreign municipality, provide a basis for the development of cultural and economic relations. Turkey has made significant progress in this field, with 3042 sister cities on a national and international scale. İstanbul's municipalities, both the metropolitan as a whole and 39 district municipalities, have a remarkable position, qualitatively and quantitatively, with 553 national and international sister cities. This study examines İstanbul's sister city relationship networks, evaluating the characteristics of the spatial distribution of sister cities on national and international scales and indicating the determinative factors for building sister city relations. To accomplish this, a 45-question survey was sent via email and postal mail to representatives of the İstanbul Metropolitan Municipality and 39 district municipalities; in all, 23 municipalities responded. The responses were analyzed using SPSS, and tables, graphics, and maps were prepared using the data. The research findings indicated that the factors affecting the choice of İstanbul municipalities for national and international sister cities were historical and cultural ties and sharing of technology, information, and experience. Certain patterns were observed in the spatial distribution characteristics of both national and international sister city connections. The connections with Balkan countries were especially interesting for international sister city relations, and the Black Sea, Eastern Anatolian, and Southeastern Anatolian municipalities had a significantly high number of national sister cities.

Keywords: Sister city, İstanbul, Municipalities.

Başvuru/Submitted: 20.03.2019 **Kabul/Accepted:** 08.05.2019

Sorumlu yazar/Corresponding author: Arda BAY / arda.bay@hotmail.com

Atıf/Citation: Bay, A., Caliskan, V. (2019). İstanbul'un ulusal ve uluslararası kardeş şehir ilişkileri: tercih belirleyici faktörler ve mekânsal dağılış özellikleri.

B. Gonencgil, T. A. Ertek, I. Akova ve E. Elbasi (Ed.), 1st İstanbul International Geography Congress Proceedings Book (s. 104-112) içinde. İstanbul, Türkiye: İstanbul University Press. <https://doi.org/10.26650/PB/PS12.2019.002.011>

1. GİRİŞ

Bir belediyenin yurt içinden ya da yurt dışından bir belediye ile kurduğu kardeş şehir ilişkileri, yerel yönetimler arasında bilgi, teknoloji ve deneyim paylaşımı; karşılıklı ekonomik yardımlar ve girişimler; tarım, turizm ve sanayi yatırımları gibi konularda işlevsel katkılar sağlamaktadır. Bununla birlikte kültür, sanat, spor etkinlikleri; kültürel, tarihi, dini bağlar açısından ve eğitim alanlarında işbirlikleri gibi çeşitli konularda da toplumlar arasında etkileşimler yaşanmasında önemli bir araç olmaktadır. Başlangıçta toplumlar arasında kültürel ve tanıtıcı ilişkiler geliştirmeye yönelik hedeflere sahip olan kardeş şehir ilişkileri, zamanla daha geniş içeriğe ve hedeflere ulaşmış; toplumların yaşam koşullarını derinden etkileyen ve yerel yönetimlerin toplumcu belediyecilik anlayışlarını yansıtan özellikler kazanmıştır.

Kardeş şehir olgusu İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başta Avrupa olmak üzere Dünya ölçeğinde görünür hale gelmiştir. Avrupa'da literatürde "Town Twinning" (Oktay, 2014, s. 13; Clarke, 2011, s. 2; Llyod, 2010, s. 32) şeklinde ifade edilen kardeş şehir olgusu, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'da savaşın getirdiği yıkımın etkilerinin ortadan kaldırılmasında ve toplumlar arasında barış ortamının sağlanmasında önemli bir rol üstlenmiştir (Zelinsky, 1991, s. 5-6). Bu anlamda Almanya'nın Ludwigsburg ve Fransa'nın Montbeliard şehirleri arasında 1950 yılında imzalanan kardeş şehir anlaşması (O'Toole, 2001, s. 403) önemli bir örnektir. Avrupa kıtasındaki ilk kardeş şehir ilişkisini temsil eden bu anlaşma, eski kalıtsal düşmanlar Fransa ve Almanya'nın uzlaşmasına önemli ölçüde katkıda bulunmuştur (ALDA, 2013, s. 3). Fransa ve Almanya'nın öncülüğünde başlatılan kardeş şehir hareketi kısa sürede Batı Avrupa'nın geri kalan ülkelerine de başarılı bir şekilde yayılmıştır. Özellikle Kardeş Şehir hareketi 1951'de kurulan Avrupa Belediyeler Konseyi'nin (CEMR) en önemli önceliklerinden biri olmuştur. Bunun yanında Kardeş Şehir ilişkileri, Avrupa Birliği'nin genişlemesinde ve derinleşmesinde de oldukça olumlu rol oynamıştır. Kardeş Şehir ilişkileri AB'nin özellikle Güney ve Doğu Avrupa ülkelerine doğru genişlemesi süreçlerinde, demokrasi restorasyonu ve entegrasyon konusunda yapıcı roller üstlenmiştir (Clarke, 2011, s. 5).

Kardeş şehir hareketinin Avrupa'dan sonra önemli gelişmeler gösterdiği diğer bir kıta, ABD nedeniyle kuzey Amerika olmuştur. ABD'de kardeş şehir hareketi 1956 yılında kurulan Sister Cities International (SCI) tarafından yönetilmekte (TBB, 2012, s. 3; Cross, 2010, s. 105; Zelinsky, 1991, s. 7-8; Kinnicutt, 2014, s. 4; Ogawa, 2012, s. 13; Bell-Souder ve Bredel, 2005, s. 4-5; Ramasary ve Cremer, 1998, s. 449) ve literatürde "Sister City" olarak adlandırılmaktadır (Llyod, 2010, s. 32). Diğer taraftan ABD'de kardeş şehir hareketi Avrupa'dan biraz daha farklı bir gelişme göstermiştir. Avrupa'da kardeş şehir hareketi temelde toplumlar arasında barış sağlama aracı olarak kullanılırken, ABD'de kardeş şehir hareketi kısmen toplumsal barış sağlama, daha çok kültürler arası etkileşim aracı olarak kullanılmıştır. Bunun yanında ABD'de kardeş şehir hareketi Avrupa'daki gibi kıtasal birleşmeyi katalize etme veya tarih boyunca düşman ulusları uzlaştırma konusunda bir araç olarak görülmemiştir (Zelinsky, 1991, s. 7).

İkinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında Avrupa'da, kısa bir süre sonra ise ABD'de görülmeye başlayan kardeş şehir hareketinin Türkiye'deki ilk örnekleri 1964 yılında Bergama Belediyesi (İzmir) ile Böblingen Belediyesi (Almanya) arasında ve 1965 yılında İstanbul Belediyesi ile Rio de Janeiro (Brezilya) belediyesi arasında gerçekleşmiştir. Türkiye'de kardeş şehir ilişkileri 1964'den 1984 yılına kadar yavaş bir gelişme süreci içinde olmuştur. 1984 yılında Büyükşehir Belediye Yasası ile birlikte Türkiye'de kardeş şehir sayılarının hızla artmaya başladığı görülür. Büyükşehir yasası ile birçok il büyükşehir statüsü kazanmış ve bu durum kardeş şehir sayılarında artış yaşanmasına yol açmıştır. Türkiye'de kardeş şehir ilişkilerini artıran diğer önemli bir gelişme ise 1991 yılında SSCB'nin dağılmasıdır. SSCB'nin dağılmasıyla Türkiye; Bulgaristan, Romanya, Azerbaycan, Gürcistan ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri vb. ülkelerle çok sayıda kardeş şehir ilişkisi kurmuştur.

Türkiye'nin kardeş şehir ilişkileri 1960'lı yıllarda başlamasına rağmen, en dikkat çekici artış dönemi 2000'li yıllardan sonrasındır. Bu yeni dönemde Türkiye'de kardeş şehir ilişkileri belediyelerin gündemine güçlü bir şekilde girmiş ve kardeş şehir ilişkileri hızla artmıştır. Bunun en önemli nedeni, kardeş şehir uygulamalarının Avrupa Birliği ve Türkiye Belediyeler Birliği tarafından desteklenmesidir. Kardeş şehir uygulamalarının 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı belediye yasasına dahil edilmesi ve Türkiye Belediyeler Birliği'nin kardeş şehir uygulamalarını desteklemesi, kardeş şehir sayısının artmasını sağlamıştır (Akman, 2016, s. 1062). Bunun yanı sıra Türkiye'de 2002'den günümüze devam eden tek partili hükümet sürecinin başlarında AB ve komşular ile yakınlaşan dış politika siyaseti, belediyeçilik alanında yaşanan gelişmeler, ulaşım ve iletişim alanında yaşanan gelişmelerin de kardeş şehir ilişkilerinin gelişmesinde etkili olduğu söylenebilir. Günümüzde Türkiye'nin, ulusal ve uluslararası ölçekte mevcut 3042 kardeş şehir anlaşması bulunmaktadır.

İlk kardeş şehir anlaşmasını 1965 yılında Brezilya'nın Rio de Janeiro şehri ile imzalayan İstanbul, 553 kardeş şehir ilişkisi ile Türkiye'nin en çok kardeş şehre sahip ilidir (Şekil 1). İstanbul, ulusal ölçekte 64 ilde dağılışı gösteren belediyeler ile toplam 267 kardeş şehir anlaşmasına sahipken; uluslararası ölçekte ise 74 farklı ülkede dağılışı gösteren toplam 286 belediye ile kardeş şehir bağlantısına sahiptir.

Şekil 1: Türkiye’de illerin ulusal ve uluslararası ölçekte sahip olduğu toplam kardeş şehir sayısı

2. AMAÇ ve YÖNTEM

Araştırma; Türkiye’nin birçok ölçüte göre ilk sıra yer alan şehri olan İstanbul’un kardeş şehir ilişki ağlarının belirlenmesi, kardeş şehirlerin ulusal ve uluslararası ölçekte dağılışı özelliklerinin değerlendirilmesi ve kardeş şehir ilişkilerinin kurulmasında belirleyici olan tercih faktörlerinin ortaya konulması üzerine tasarlanmıştır.

Çalışmada en önemli veri toplama aracı anket uygulamasıdır. Bu nedenle İstanbul’a bağlı 40 belediyeye 45 sorudan oluşan anket uygulanması planlanmıştır. Anketler belediyelere posta ve e-posta yolu ile gönderilmiş; 23 belediyeden geri dönüş sağlanmıştır (Şekil 2). Geri dönüş sağlanan anketler SPSS programına aktararak, tanımlayıcı istatistikleri ortaya konulmuştur. Çalışma için üretilen tablolar, grafikler ve haritalar araştırma sürecinde sağlanan verilerin yardımıyla hazırlanmıştır. Haritaların oluşturulmasında ise ArcGIS ve Corel Draw çizim programlarından yararlanılmıştır.

Türkiye’de kardeş şehirler ile ilgili istatistiksel veriler oldukça sınırlıdır. Yurtdışı kardeş şehir istatistikleri ile ilgili veri kaynakları bazı belediyelerin resmi web sayfalarında paylaştıkları bilgilerdir. Bunun dışında tek resmi veri kaynağı İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’nün 2016 yılında yayınladığı kardeş kent istatistikleridir. Ancak çalışma sürecinde bu istatistiklerde bazı tutarsızlıklar tespit etmiş bulunuyoruz. Yurtiçi kardeş şehir istatistikleri konusunda ise belediyelerin kendi sitelerinde yayınladıkları istatistikler dışında herhangi bir resmi kurumun yayınladığı veri bulunmamaktadır. Bu nedenle çalışmada anketlerden elde edilen veriler İstanbul’un, özellikle ulusal ölçekteki kardeş şehirlerini belirlemek bakımından önemli olmuştur. İstanbul’un ulusal ve uluslararası ölçekteki kardeş şehirleri belirlenirken, öncelikle, belediyelerin resmi sitelerinde bulunan bilgiler ve anketi yanıtlayan belediyelerin beyanları dikkate alınmıştır. İkinci aşamada ise İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’nün 2016 yılında yayınlamış olduğu yurtdışı istatistikleri kullanılmıştır. Üçüncü aşamada ise, ulusal ve yerel medya haberleri taranarak, kardeş şehirlere ait bilgiler elde edilmiştir. Böylece araştırma kapsamında İstanbul’un güncel bir kardeş şehir envanteri de ortaya konulmuş olmaktadır.

Şekil 2: Anket uygulanması planlanan belediyelerden yanıt alınan ve yanıt alınmayan belediyeler

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. İSTANBUL'UN KARDEŞ ŞEHİR İLİŞKİLERİNDE TERCİH BELİRLEYİCİ FAKTÖRLER

Kardeş şehir olgusu, yerel yönetimler ve toplumlar arasındaki ilişkilere birçok açıdan önemli katkılar sağlayan ortaklıklar olarak dikkat çekmektedir. Dolayısıyla kardeş şehir ilişkileri rastgele kurulan ortaklıklar değildir. Belediyeler kardeş şehir ilişkisi kurmadan önce amaçlarını belirlerler ve bazı faktörleri dikkate alırlar. Belediyeler, kardeş şehir ilişkileri konusunda birbirlerinden bilgi, tecrübe ve teknolojik anlamda faydalanarak; belediyeler veya yerleşmeler arasında ekonomik, sosyal, kültürel, eğitim vb. alanlarda ilişkilerin geliştirilmesiyle toplumlar arasında bağların güçlendirilmesi gibi birçok faktörü dikkate almaktadır (TBB, 2012, s. 9).

Anket sonuçlarından elde edilen bulgulara göre, İstanbul belediyelerinin kurdukları ulusal ve uluslararası kardeş şehir ilişkilerinde “kültürel ve tarihsel bağlar” etkeninin en çok tercih edilen faktör olduğu görülmektedir (Şekil, 3). Bu konuda Beykoz Belediyesi ile Kosova’nın Prizren Belediyesi arasında 2008 yılında kurulan kardeş şehir ilişkisi iyi bir örnektir. Kurulan bu kardeş şehir ilişkisinde Prizren Şehri’nde yaşayan Türk nüfusun fazla olması etkili olmuştur. Beykoz Belediyesi kurulan bu kardeş şehir ilişkisi için “ortak bir tarih ve kültürü paylaştıklarını” belirtmiştir.

İstanbul belediyelerinin kardeş şehir ilişki tercihlerinde belirleyici olan bir diğer önemli etken “teknoloji, bilgi ve deneyim paylaşımı”dır (Şekil 3). Nitekim Oktay (2014) da kardeş şehir ilişkilerinin yerel hizmetlerin sunumu ile ilgili olarak teknik bilgi ve tecrübelerin karşılıklı olarak paylaşılmasına imkân sağladığını; kentsel altyapı, hizmet teknolojileri, kurumsal kapasite geliştirme uygulamaları, yeşil alan düzenlemeleri, şehir planlaması, konut çözümleri, trafik, otopark çözümleri gibi çok değişik konularda belediyelerin gelişme göstermeleri ve hizmet kalitelerini arttırmaları noktasında önemli fırsatlar sunduğunu belirtmiştir (Oktay, 2014, s. 16).

Teknoloji, bilgi ve deneyim paylaşımı konusunda İstanbul belediyeleri birçok belediyeye destek sağlamıştır. Örneğin İstanbul Büyükşehir Belediyesi Ukrayna’nın Odessa Şehri’nde; Beykoz Belediyesi de KKTC’nin İskele Belediyesine park yapımı konusunda destek sağlayarak, peyzaj düzenlemelerini gerçekleştirmiştir; Çekmeköy Belediyesi Bitlis’in Ahlat İlçesi’ne park yapımı konusunda destek sağlamış; Eyüp Belediyesi Van’ın Gürpınar İlçesi’nde “Ali Kuşçu Uzay Evi”ni tamamlamış; Fatih Belediyesi, çeşitli kardeş şehirlere belediyecilik çalışmalarında bilgi paylaşımları (teknolojik destek sağlanması, tarihi eser koruma ve restorasyon vb.) konusunda destekler sağlamıştır. Sancaktepe Belediyesi ise Bosna-Hersek’e kapalı spor salonu yapımını; Moğolistan’da bir cadde inşaatını ve bir caminin çevre düzenlemesini; Filistin’e Şehitler Meydanı sosyal ve kültürel tesis yapımlarını üstlenmiştir. Kadıköy Belediyesi Bingöl Yayıladere Belediyesi’ne Taziye Evi inşaatının projesine destek sağlamış; Bosna Hersek’in Fojsa Şehri’ne bir kültür merkezi inşasını üstlenmiştir. Sarıyer Belediyesi de birçok kardeş şehire teknoloji alanında akıllı şehirler başlığı altında çeşitli sunumlar ve deneyim paylaşımı gerçekleştirmiştir.

Şekil 3: İstanbul belediyelerinin kardeş şehir tercihlerinde belirleyici olan faktörler

Kültürel ve etnik yapı olarak birbirinden farklılık gösteren iki şehir halkı arasında iletişimin ve işbirliğinin geliştirilmesi, kardeş şehir ilişkilerinin uzun süreli ve daha etkin yürütülebilmesi için stratejik öneme sahiptir (Oktay, 2014, s. 16). İstanbul belediyeleri ulusal ve uluslararası ölçekte kardeş şehir ilişkisi kurulan belediyeler ile birçok konuda kültürel işbirliğinde bulunmakta ve etkinlikler düzenlemektedirler. Bu konu belediyelerin anket yanıtlarında da belirgin olarak gözükmemektedir (Şekil 4, Şekil 5).

Şekil 4: Kardeş şehir anlaşması imzalanan belediyelere yapılan ziyaretlerin amacı

Şekil 5: Kardeş şehir anlaşması imzalanan belediyeler ile etkileşim halinde olunan alan

Belediyelerin gerçekleştirdikleri kültürel ve sanatsal etkinliklere bakıldığında, bunların daha çok dinsel bağlama sahip etkinlikler olduğu görülmektedir. Örneğin Bahçelievler Belediyesi, Bosna-Hersek ve Tataristan'ın Kazan Şehri'nde Ramazan ayında iftar programı düzenlemiş; Beykoz Belediyesi, Kosova'nın Prizren Belediyesinde iftar programı yapmış; Beyoğlu Belediyesi Almanya'nın Berlin Kenti'nde "Berlin Mevlana Günleri" etkinliği düzenlemiş; Eyüp Belediyesi, Sırbistan'ın Priyepole Belediyesi'nde sünnet şöleni gerçekleştirmiş; Çekmeköy Belediyesi, Makedonya'nın Doyran ve Bosna-Hersek'in Vagoşça Belediyeleri'nde Ramazan ayında iftar programları düzenlemiş; Maltepe Belediyesi, İran İslam Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosluğu'nun da desteği ile Türkan Saylan Kültür Merkezi'nde İran kültürünün tanıtılmasını sağlamak amacıyla "Komşunun Komşuya Kültür Seslenişi" isimli sergi açılışı ve film gösterimleri gerçekleştirmiştir.

3.2. İSTANBUL’UN KARDEŞ ŞEHİRLERİNİN MEKÂNSAL DAĞILIŞ ÖZELLİKLERİ

İlk kardeş şehir anlaşmasını 1965 yılında Brezilya’nın Rio De Janeiro şehri ile imzalayan İstanbul, günümüzde hem ulusal hem de uluslararası ölçekte çok sayıda kardeş şehir ilişkisine sahiptir (Şekil 6 ve Şekil 8). İstanbul’un hem ulusal hem de uluslararası ölçekte kurulan kardeş şehir ilişkilerinde bölgesel anlamda bazı kalıpların oluştuğu görülmektedir. Bu kalıpların oluşmasında belediyelerin kardeş şehir tercihlerinde belirleyici olan bazı faktörlerin etkisi büyüktür. Özellikle ‘kültürel ve tarihi bağlar’ ve ‘teknoloji, bilgi ve deneyim paylaşımı’ etkenlerinin bu bölgesel anlamda kalıpların oluşmasında etkili olduğu söylenebilir.

Şekil 6: İstanbul’un kardeş şehir ilişkisi kurduğu ülkeler ve kardeş şehir anlaşma sayısı

Araştırma bulgularına göre, İstanbul’un uluslararası ölçekte dünyanın birçok ülkesi ile kardeş şehir ilişkisi kurduğu, kardeş şehir dağılışı özelliklerinde ise bölgesel olarak bazı kalıpların oluştuğu görülmektedir. Özellikle Avrupa kıtasında Balkan ülkeleri ile kurulan kardeş şehir ilişkileri oldukça dikkat çekicidir. İstanbul belediyeleri Balkan ülkelerinde en fazla kardeş şehir ilişkisini, imzalanan 28 kardeş şehir anlaşması sonucu Bosna-Hersek ile kurmuşlardır. Bosna-Hersek’ten sonra Makedonya (17), Bulgaristan (16), Sırbistan (8) ve Yunanistan (7) en fazla kardeş şehir ilişkisi kurulan ülkeler olarak sıralanmaktadır. Bunun yanında KKTC (20) ve Almanya (15) ile imzalanan anlaşmalar da dikkate değerdir.

Ankette yer alan “Belediye olarak en çok kardeş şehir ilişkisi kurulan ülke ve nedeni” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, İstanbul belediyelerinin Balkan ülkeleri ile kurulan kardeş şehir ilişkisi tercihlerinde belirleyici faktörün “tarihsel ve kültürel bağlar” etkeni olduğu; KKTC ve Almanya ile kurulan kardeş şehir ilişkilerinde ise belirleyici olan faktörün “teknoloji, deneyim ve bilgi paylaşımı” etkeni olduğu belirlenmiştir (Şekil 7).

Şekil 7: Anket yapılan belediyelerin “En çok kardeş şehir ilişkisi kurulan ülke ve nedeni” sorusuna verdikleri yanıtlar

İstanbul belediyelerinin Balkan coğrafyası ile bu kadar yakın ilişkiler kurmasında kentin coğrafi konumunun da önemli olduğu söylenebilir. Bu konuda Demirtaş (2016), yılında yaptığı çalışmada, Bursa Nilüfer Belediyesi’nin Küba El Cerro Belediyesi ile kardeş şehir ilişkisi kurmuş olsa bile coğrafi olarak daha yakın Balkan ülkeleriyle yoğun ilişkiler kurduğunu belirtmiştir. Bu durumun Küba’yla coğrafi olarak uzaklığından ve doğrudan işbirliğinin maliyetli olmasından kaynaklandığını, Balkanlar’ın ise yakın ve ulaşımın kolay olmasının bu farklılıkta etkili olduğunu belirtmiştir (Demirtaş, 2016, s. 155).

İstanbul’un ulusal ölçekteki kardeş şehir ilişkilerine bakıldığında, uluslararası kardeş şehir ilişkilerinde olduğu gibi bölgesel ölçekte bazı kümelenmeler olduğu görülmektedir (Şekil 8). Bu bölgesel kalıpların oluşmasında önde gelen faktörler “kültürel ve tarihi bağlar” ve “teknoloji, bilgi ve deneyim paylaşımı” etkenleridir (Şekil 3). Nitekim İstanbul belediyelerinin “Belediye olarak en çok kardeş şehir ilişkisi kurulan il ve nedeni” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, Kastamonu, Gümüşhane, Bingöl ve Şırnak illeri için “kültürel ve tarihi bağlar” etkeninin; Bitlis ve Bolu illeri için “teknoloji, bilgi ve deneyim paylaşımı” etkenin belirtildiği görülmektedir (Tablo1).

Şekil 8 incelendiğinde, sayısal anlamda Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki belediyelerle bağlantılar daha belirgindir. Belediyelerin bölgesel bazda en çok kardeş şehir ilişkisi kurdukları illere bakıldığında, Karadeniz bölgesinde Kastamonu (16), Giresun (12) ve Trabzon (11); Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde ise Van (11), Mardin (11), Tunceli (9), Malatya (8) ve Diyarbakır (7) dikkat çekicidir.

Şekil 8: İstanbul belediyelerinin kardeş şehir ilişkisi kurduğu belediyelerin bulunduğu iller ve kardeş şehir anlaşma sayısı

Tarihsel ve Kültürel Bağlar	Teknoloji/Bilgi/Deneyim Paylaşımı	Sanatsal Faaliyetleri Geliştirme
Kastamonu	Bitlis	Antalya
Ankara	Balıkesir	-
Bingöl	Bolu	-
Şırnak	-	-
Gümüşhane	-	-

The map illustrates the geographical distribution of municipalities in the Istanbul region, categorized by political party affiliation. The map includes labels for various districts and provinces, a legend for the political parties, and a scale bar.

Legend:

- AKP
- CHP

Map Labels:

- Provinces:** TEKİRDAĞ, KARADENİZ, KOCAELİ
- Districts:** Çatalca, Silivri, Arnavutköy, Eyüp, Sarıyer, Beykoz, Şile, Ümraniye, Çekmeköy, Sarıcağaç, Pendik, Tuzla, Beylikdüzü, Avcılar, Bakırköy, Zeytinburnu, Gaziosmanpaşa, Bahçelievler, Beyoğlu, Şişli, Beşiktaş, Üsküdar, Kadıköy, Atışehir, Maltepe, Kartal, Adalar.

Scale: 0 5 10 20 30 40 km

111

Günümüzde Türkiye’de kardeş şehirler ile ilgili akademik araştırmalar oldukça sınırlıdır. Coğrafya dışı disiplinlere ait mevcut çalışmaların neredeyse tamamı belediyelerin uluslararası kardeş şehir ilişkilerini konu alan çalışmalardan oluşmaktadır. Oysa uluslararası ölçeğin yanı sıra ulusal ölçekteki kardeş şehir bağlantıları, coğrafyacıların ilgisini çekebilecek çok zengin bir içeriğe sahiptir. Ulusal ya da uluslararası kardeş şehir ilişkilerinin zamansal ve mekânsal bağlantıları, kardeş şehir ilişkilerinin mekânsal analizleri, yerel ve ulusal ölçekte yönetimlerin kültürel politikalarının ipuçlarını ve tercihlerini de yansıtmaktadır. Dolayısıyla belirli dönemsel ve mekânsal özellikler gösteren kalıplar ve eğilimlerin açıklanması, yerel yönetimler üzerinden toplumsal kaynaşma ve kültürel ilişkileri geliştirmeye yönelik ulusal ve uluslararası programların ve politikaların geliştirilmesi, coğrafyacıların katkıda bulunabileceği zengin ve renkli araştırma konuları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Katkı Belirtme: Burada sunulan araştırma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Başkanlığınca SDK-2018-1352 numaralı proje olarak desteklenmiştir.

5. KAYNAKÇA

- Akman, Ç. (2016). Evaluating The Current Situation Via Town Twinning Practices In Turkey. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Isparta. Sayı: CİEP Özel Sayısı.
- ALDA (2013). Creativity and Innovation In Town-Twinning Activities In Europe and Southeastern Europe Project Results. Europe for Citizens Programme.
- Bell-Souder, D., & Bredel, S. (2005). A Study of Sister City Relations. Professor Laurel Rasplica Rodd JPNS 490016, December 2005.
- Clarke, N. (2011). Globalising Care? Town Twinning in Britain Since 1945. *Geoforum*. (42),115-125.
- Cross, B. (2010). Sister Cities and Economic Development: A New Zealand Perspective. *Transylvanian Review Of Administrative Sciences*. No. 30E. pp. 104-117.
- Demirtaş, B. (2016). “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkilerinin Analizi: Merkez-Çevre Etkileşimini Yeniden Düşünmek”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 13, Sayı 52, 2016, s. 151-173.
- Kinnicutt, S. (2014). Les Villes Jumelées: Finding Bowling Green a Francophone Sister City. A Capstone Experience/Thesis Project. Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Bachelor of Arts with Honors College Graduate Distinction at Western Kentucky University.
- Lloyd, B. T. (2010). Safe Sisters: limitations of Sister City Relationships for International Peace Building. University of Tasmania, School of Sociology and Social Work, Submitted in Fulfilment of The Requirements for The Degree of Doctor of Philosophy. Tasmania.
- Ogawa, A. (2012). *Sister City As A Preservation Strategy*. Graduate School of Architecture. Planning and Preservation Columbia University.
- Oktay, T. (2014). Türkiye’deki Belediyelerin Türk Cumhuriyetleri ile Kardeş Şehir İlişkileri. *Türk Dünyasında Yerel Yönetimlerin Sorunları*, (Ed.: Deniz İşçioğlu). Ankara Nobel Yayın Dağıtım.
- O’Toole, K. (2001). *Kokusaika and Internationalisation: Australian and Japanese Sister City Type Relationships*. Australian Journal of International Affairs. 55(3), 403-419.
- Ramasamy, B., & Cremer, R.D. (1998). The Economic Role Of International Sister-City Relationships Between New Zealand And Asia. *Journal of The Asia Pacific Economy*. 3(3),446-461.
- Türkiye Belediyeler Birliği (TBB). (2012). *Kardeş Şehirler Uluslararası Belediye İş birlikleri ve Birliğimizin Rolü*. Aralık. (776), Ankara.
- Zelinsky, W. (1991).The Twinning of the World: Sister Cities in Geographic and Historical Perspective. *Annals of the Association of American Geographers*. 81(1), 1-31.